

KÜRESEL SALGININ (COVID-19) LİSANS VE LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK, SOSYAL VE EKONOMİK ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI¹

Gülbahar ATASEVER²

Ceren KARABULUT³

ÖZET

Pandemi döneminin bireyler ve ülke ekonomileri üzerinde yarattığı etkiler literatürdeki çeşitli çalışmalarda ele alınmıştır. Bu çalışmada, pandemi döneminin Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde lisans ve lisans-üstü düzeyde eğitim gören öğrenciler arasında rasgele seçilen 1000 öğrenci üzerinde yarattığı psikolojik, sosyal ve ekonomik etkilerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu etkilerin eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve yaşam alanı ile ilişkisi incelenmiştir. Veriler normal dağılım koşulunu sağlamadığı için parametrik olmayan testlere başvurulmuştur. Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Varyans Analizi sonuçlarına göre; psikolojik etkiler, sosyal etkiler ve ekonomik etkiler ile eğitim düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Psikolojik etkiler ve ekonomik etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Sosyal etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Psikolojik etkiler, sosyal etkiler ve ekonomik etkiler ile yaşam alanının ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bunun yanı sıra frekans tablolarına göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğu, küresel salgın boyunca uygulanan kısıtlama ve kapanma tedbirlerinin kendilerini psikolojik açıdan olumsuz yönde etkilediğini, COVID-19'a yakalanma korkusu veya bu hastalığı geçirmiş olmalarının psikolojik açıdan kendilerini olumsuz yönde etkilediğini, salgının ardından psikolojik

¹ Bu çalışma, TÜBİTAK 2209 A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında 2021-2022 döneminde desteklenen 1919B012005726 nolu “Küresel Salgının Lisans ve Lisansüstü Öğrencileri Üzerindeki Psikolojik, Sosyal ve Ekonomik Etkilerinin Araştırılması” adlı projeden türetilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü, E-mail: gulbaharatasever@mu.edu.tr, ORCID No: 0000-0001-7244-9243.

³ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İİBF, İktisat, Email: cecoceren@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-8760-6202.

açından toparlanma süresinin uzun zaman (en az bir yıl) alacağını belirtmiştir. Sosyal etkiler açısından, katılımcılar bu dönemde izole bir yaşam sürdürdüklerini, arkadaş ortamından, akademik çevreden ve sosyal/kültürel/sportif aktivitelerden uzak olmaktan, değişim programlarına katılamamaktan sosyal açıdan olumsuz etkilendiklerini belirtmiştir. Katılımcılar, uzaktan eğitim sürecinde derslerde aktif katılım (yorum yapma, soru sorma vb.) sağlama konusunda çekincelerinin olduğunu, uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitim arasında büyük bir kalite farkı bulunduğunu, bireylerin sosyal statüleri arasındaki farkın derinleştiğini, sosyal açıdan toparlanmalarının uzun zaman (en az bir yıl) alacağını düşünmektedir. Ekonomik etkiler açısından katılımcılar, ailelerinin gelirinde hissedilir derecede düşüş yaşandığını, salgının yarattığı enflasyonist ortamın kendilerini ve ailelerini temel masraflarda (gıda, ulaşım, eğitim vb.) kısıntıya gitmek zorunda bıraktığını, salgın boyunca kendilerinin ve ailelerinin turizm, eğlence gibi hizmetler sektörüne olan taleplerinin azaldığını, ailelerine destek olabilmek için çeşitli iş başvurularında bulunmak zorunda kaldıklarını, eğitim masraflarının karşılanmasında çeşitli zorluklar yaşadıklarını, salgının Türkiye’de ve dünyada gelir eşitsizliğini arttırdığını, ekonomik açıdan toparlanmalarının uzun zaman (en az bir yıl) alacağını belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Psikolojik, Sosyal ve Ekonomik Etkiler, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

JEL Kodları: I18, I23, I30.

INVESTIGATION OF THE PSYCHOLOGICAL, SOCIAL AND ECONOMIC EFFECTS OF THE GLOBAL EPIDEMIC (COVID-19) ON UNDERGRADUATE AND GRADUATE STUDENTS

Gülbahar ATASEVER⁴

Ceren KARABULUT⁵

ABSTRACT

The effects of the pandemic period on individuals and national economies have been discussed in various studies in the literature. In this study, it was aimed to evaluate the psychological, social and economic effects of the pandemic period on 1000 randomly selected students from Muğla Sıtkı Koçman University. The effects of these effects in terms of education level, income level and living space were examined. Since the data did not comply with the normal distribution condition, non-parametric tests were used. According to the results of Mann-Whitney U Test and Kruskal Wallis Analysis of Variance; there is no significant difference between psychological effects, social effects and economic effects and the averages of education level. There is a significant difference between the psychological and economic effects and the average income level. There is no significant difference between the social effects and the average income level. There is a significant difference between the psychological effects, social effects and economic effects and the averages of the living area. In addition, according to the frequency tables, the majority of the participants stated that the restrictions and closure measures implemented during the global epidemic affected them psychologically negatively, that the fear of catching COVID-19 or the fact that they had had this disease affected them psychologically negatively. They stated that it would take at least a year for a long time. In terms of social effects, the participants stated that they lead an isolated life during this period, being away from friends, academia, social/cultural/sportive activities, and being socially negatively affected by not being able to participate in exchange programs. In the distance education process, they have reservations about actively participating in the lessons (commenting, asking questions, etc.), that there is a big difference in quality

⁴ Assistant Prof., Muğla Sıtkı Koçman University, Economics and Administrative Sciences Faculty, Economics Department, E-mail:gulbaharatasever@mu.edu.tr, ORCID No: 0000-0001-7244-9243.

⁵ Muğla Sıtkı Koçman University, Economics and Administrative Sciences Faculty, Economics Department, E-mail: cecoceren@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-8760-6202.

between distance education and face-to-face education, the difference between the social status of individuals is deepening, their social recovery takes a long time (at least one year).) thinks it will. In terms of economic effects, the participants stated that their families' incomes decreased significantly, the inflationary environment created by the epidemic forced them and their families to cut back on basic expenses (food, transportation, education, etc.), and their and their families' demands for services such as tourism and entertainment decreased during the epidemic, They stated that they had to apply for various jobs in order to support their families, that they had various difficulties in meeting their education expenses, that the epidemic increased income inequality in Turkey and the world, and that it would take a long time (at least a year) for them to recover economically. Therefore, the vast majority of participants have negative expectations about the pandemic period and beyond.

Keywords: COVID-19, Psychological, Social and Economic Impacts, Mugla Sitki Kocman University.

JEL Codes: I18, I23, I30

GİRİŞ

Küresel salgın (Covid-19), sadece bir sağlık krizi olmanın ötesinde bireysel ve toplumsal açıdan çok boyutlu etkiler içeren ve dünya çapında büyük bir dönüşüme yol açan dinamikleri üreten bir süreçtir. Bireylerin, toplumların, sektörlerin ve ülke ekonomilerinin söz konusu süreçten bütüncül olarak etkilendikleri ve gelecek dönemlere ilişkin yeni normlar, düzenlemeler, iş birlikleri ve sözleşmeler yoluyla kurulu düzenin yenilenmekte olduğu söylenebilir. Geleceğin belirsizliği, böylesine büyük bir toplum kriziyle birleştiğinde sürecin olumsuz etkilerinin daha fazla hissedildiği, kaygı, stres, korku, travma vb. bileşenleri içeren duygu, düşünce ve davranış bozuklukları, ruhsal bunalım, anomaliler gibi psiko-patolojik ya da baş ağrısı, baş dönmesi, unutkanlık, uyku ve hareket bozuklukları vb. nörolojik unsurların yaygınlaştığı gözlenmektedir. Sosyo-ekonomik açıdan, artan işsizlik, iş kayıpları, güvencesiz ve zor çalışma koşullarının daha fazla hakim olduğu, temiz ve kaliteli gıdaya erişimin zorlaştığı, gelir eşitsizliğinin arttığı bu sürecin, bireyler ve toplumlar üzerindeki olumsuz etkileri daha da belirginleşmektedir. Bu bağlamda, politika yapıcılar, sivil toplum örgütleri, eğitim kurumları, kar amacı gütmeyen çeşitli oluşumlar vb., ulusal ve uluslararası boyutta iş birliklerini arttırarak yeni politika araçları geliştirmeli ve bütüncül politika tasarımları oluşturmalıdır.

Pandemi koşullarının eğitim sektörü üzerinde yarattığı büyük değişimle birlikte bu süreçten önemli ölçüde olumsuz etkilenen kesimlerden birisi de öğrencilerdir. İlköğretimden üniversiteye kadar uzanan çeşitli kademelerde eğitim gören öğrencilerin yaş, cinsiyet, kişisel özellikler, sosyal yapı, yaşam alanı gibi kategorilerde farklı niteliklere sahip olmaları, bu sürecin yansımalarını da farklılaştırmaktadır. Üniversite öğrencileri açısından pandeminin etkilerinin değerlendirilmesinde, sürecin bazı geçici olumsuz etkileriyle birlikte, iş bulma kaygısı, geleceğe ilişkin beklentiler, yaşamı şekillendirme gibi uzun erimli konuların da ele alınması gerekmektedir. Bu çalışmada, pandeminin Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde lisans ve lisans-üstü düzeyde eğitim gören öğrenciler arasından rasgele seçilen 1000 öğrenci üzerinde ne gibi psikolojik, sosyal ve ekonomik etkiler yarattığının tespit edilmesi ve söz konusu süreç boyunca aldıkları eğitim konusundaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın, pandemi sürecinin üniversite öğrencileri üzerindeki etkilerini ve öğrencilerin geleceğe ilişkin beklentilerini ortaya koyması açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışma, çeşitli düzenlemeler ile farklı sosyal gruplara yönelik olarak da gerçekleştirilebilir.

1. LİTERATÜR

Pandemi dönemi farklı boyutlarıyla pek çok çalışmaya konu olmaktadır ve çeşitli ülkelerden üniversite öğrencileri üzerindeki etkilerinin incelendiği çalışmaların yer aldığı literatür gelişmektedir. Araştırmalar, Covid-19 gibi pandemilerin psikolojik stresi artırdığını ve karantinanın sonuçlarının diğer sağlık ve zihinsel sağlık koşullarının yanı sıra duygusal rahatsızlık, depresyon, sinirlilik, uykusuzluk, öfke ve duygusal tükenmeye yol açtığını göstermektedir (Brooks vd., 2020). Aristovnik vd. (2020) tarafından 62 ülkeden 30383 öğrenciden oluşan bir örnekleme yapılan çalışma, dünya çapındaki karantina ve çevrimiçi öğrenime geçiş döneminde öğrencilerin öğretim kadrosu ve üniversitelerinin halkla ilişkiler tarafından sağlanan destekten memnun olduklarını ortaya koymuştur. Çalışmaya göre, karantina sırasında öğrenciler öncelikle gelecekteki profesyonel kariyerleri ve eğitim sorunlarıyla ilgili endişelerini dile getirmişlerdir. Aylie, N. S. vd. (2020), Mayıs-Haziran 2020 döneminde Etiyopya'da 322 üniversite öğrencisinin %97,5 yanıt oranıyla dahil edildiği çalışmada depresyon, anksiyete ve stres prevalansını sırasıyla %21,2, %27,7 ve %32,5 olarak bulmuştur. Kadın olmak, evde kalmak, tıbbi hastalık öyküsü, zayıf ve orta düzeyde sosyal destek depresyon riskini artırmaktadır. Ebeveynleriyle birlikte yaşamamak, akrabaların koronavirüse yakalanması ve aile gelirinin düşük olması kaygı için risk faktörleridir. Ayrıca madde kullanımı, depresyon, kaygı ve zayıf sosyal destek üniversite öğrencilerinde stres riskini artırmaktadır.

Ghazawy vd. (2020) tarafından 1335 Mısırlı öğrencinin ankete katıldığı çalışmaya göre, pandeminin Mayıs 2020 döneminde Mısırlı öğrencilerin yaklaşık %70,5'i, %53,6'sı ve %47,8'i sırasıyla kaygı, depresyon ve stres alt boyutlarına göre psikolojik belirtiler göstermiştir. Bu sonuç, Mısırlı öğrencilerin Covid-19 salgını sırasında çeşitli düzeylerde psikolojik rahatsızlık yaşadıklarını göstermiştir. Juršanaité ve Misiukaité (2020) tarafından gerçekleştirilen Litvanya üniversitelerinden 135 öğrencinin katıldığı ankete göre, öğrencilerin %62,9'u kendilerini ortalama olarak veya daha kötü hissettiklerini açıklamıştır. Pandemi nedeniyle öğrencilerin %4,4'ü mezuniyetlerini geciktirmiştir, %8,9'u işlerini kaybetmiştir ve %14,1 oranında iş/maaş hacmi azalmıştır, %81,5'i staj teklifi alamamıştır. Öğrencilerin %63'ü Covid-19'un öğrenme çıktılarına etkilediğini ve %62,5'i motivasyonunu azalttığını belirtmiştir. Kecojevic vd. (2020)'nin, ABD'nin Kuzey New Jersey eyaletindeki bir devlet üniversitesinde Nisan 2020'de 162 öğrenci üzerinde uyguladığı ankete göre, tanımlayıcı bulgular, öğrencilerin Covid-19 bulaşması ve yaygın semptomlar hakkında temel bilgilere sahip olduğunu göstermektedir. Öğrenciler resmi kaynakları kullanmaya ve güvenmeye eğilimlidir ve davranışlarını halk sağlığı tavsiyelerine uygun olarak

değiştirmişlerdir (artan el yıkama, maske takma). Bununla birlikte, öğrenciler bir dizi akademik ve günlük zorluk ve yüksek düzeyde zihinsel sağlık sıkıntısı bildirmiştir. Lai vd. (2020), Nisan-Mayıs 2020 döneminde Birleşik Krallık veya ABD'de okuyan ve kendi ülkelerine veya bölgelerine dönen uluslararası üniversite öğrencileri ile kurum ülkelerinde kalanlar arasındaki Covid-19 ile ilgili stresörler ve ruh sağlığı etkileri arasındaki farklılıkları incelemiştir. Bulgular, öğrencilerin %80'inden fazlasının orta ila yüksek düzeyde algılanan strese sahip olduğunu göstermiştir. Kalıcı olanlar, geri dönenlere göre daha yüksek strese sahip bulunmaktadır.

Browning vd. (2021)'nin ABD'nin çeşitli eyaletlerinde eğitim gören 2140 üniversite öğrencisine uyguladığı anket sonuçları, kadın olmanın, genç yaşta olmanın, genel sağlık durumunun kötü/orta düzeyde olmasının, ekranlarda çok zaman geçirmenin ve Covid-19 bulaşmış birisini tanımının pandemi sırasında daha yüksek düzeyde psikolojik etki için risk faktörü oluşturduğunu göstermektedir. Ayrıca ankete katılan tüm öğrenciler bir şekilde pandemiden olumsuz etkilenmiştir ve katılımcıların %59'u yüksek düzeyde psikolojik etki yaşamıştır. Genç ve Arslan (2021), Türkiye'deki genç yetişkinlerde koronavirüs stresi ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide iyimserlik ve umudun aracı rolünü incelemiştir. Bu çalışmaya 331 üniversite öğrencisi katılmıştır. Sonuçlar, koronavirüs stresinin üniversite öğrencilerinin umut ve iyimserlik duygusuyla negatif ilişkili olduğunu göstermiştir. İyimserlik ve umut, pandemi sırasında stresin sağlık üzerindeki olumsuz etkilerini hafifletmiştir. Bu sonuçlar, koronavirüs nedeniyle stres düzeyi yüksek olan genç yetişkinlerin daha düşük iyimserlik ve umut sahibi olduğunu ve bunun da daha az öznel iyi oluşa sahip olduğunu göstermiştir. Gritsenko vd. (2021), Rusya ve Belarus'ta eğitim gören 939 üniversite öğrencisi üzerinde Covid-19 sürecinin etkilerini araştırmıştır. Bulgulara göre, karantina/kendini izole etme kısıtlamalarının daha az olduğu Belarus'taki üniversite öğrencileri, Rusya'dakilere göre daha olumlu psiko-duygusal koşullar ve daha az madde kullanımı bildirmiştir. Jones vd. (2021)'nin ABD'de Nisan 2020'de 2282 öğrenciye uyguladıkları anket sonuçlarına göre, öğrencilerin %54,5'i kaygı/depresyon, %49'u ruh sağlığı hizmetlerine artan ihtiyacı, %81,1'i hane gelir kaybını ve %49,8'i konut kaybetme konusundaki endişelerini aktarmıştır. Vigo vd. (2021) tarafından yürütülen çalışmada, Covid-19'un ilk dalgasının görüldüğü 13 haftalık periyod içerisinde British Columbia Üniversitesi'nde 1388 katılımcıdan elde edilen veriler, %61'inin depresyon semptomlarını desteklediğini, %71'inin anksiyete semptomlarını desteklediğini ve %78'inin bazı zamanlarda veya daha fazla anksiyete veya depresyon semptomlarını desteklediğini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin çoğunluğu stres ve kaygıya yardımcı olmak için inkar ve ayrılma gibi uyumsuz başa çıkma

davranışları sergilemektedir. Kokkinos vd. (2022), Yunanca konuşan üniversite öğrencilerinden oluşan 1653 kişilik örneklem dahilinde Covid-19 pandemisinin algılanan psikolojik, akademik ve finansal etkisi, genel ruh sağlığı ve yaşamdan memnuniyet için alınan önlemleri içeren anket uygulamıştır. Bulgular, algılanan Covid-19 etkisinin katılımcıların finansal durumunun yaşamdan memnuniyet üzerinde önemli doğrudan etkileri olduğunu ve algılanan Covid-19 etkisinin sırasıyla katılımcıların finansal durumu ve akademik performansı üzerindeki dolaylı etkilerin genel ruh sağlığı yoluyla yaşamdan memnuniyet üzerinde önemli olduğunu göstermiştir. Planas (2022) tarafından ABD’de öğrenim gören 3163 öğrenci için Temmuz-Eylül 2020 döneminde uygulanan anket sonuçlarına göre, pandemi nedeniyle öğrencilerin %14 ila %34’ünün sınıfı bırakmayı, %30’unun mezuniyet planlarını değiştirdiği, %39’unun işlerini kaybettiği, kazançlarının %35 ve beklenen hane gelirinin %64 oranında azaldığı bulunmuştur.

2. YÖNTEM VE VERİ ANALİZİ

Bu çalışmada, araştırma yöntemi olarak verilerin toplanması aşamasında anket yöntemi kullanılmıştır. Anket, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde lisans ve lisans-üstü düzeyde eğitim gören öğrenciler arasından rasgele seçilen 1000 öğrenci üzerinde 2021 Eylül-2022 Şubat döneminde uygulanmıştır. Anket yöntemi açısından 441 anket online ortamda ve 559 anket yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Toplam öğrenci sayısının 43606 olduğu göz önünde bulundurulduğunda evrenden seçilen örneklem büyüklüğünün evrenin %2,29’unu oluşturduğu ve anket uygulamasının yeterli sayıda olduğu sonucuna varılmaktadır. Ayrıca aşağıdaki formüle göre, $N:43606$ $t:1,96$ $d:0,05$ $p:0,5$ $q:1-p$ olarak alındığında 194 sonucuna ulaşılmaktadır ki, çalışmada uygulanan anket sayısı 1000 olup ortalamanın bir hayli üzerindedir.

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1) + t^2pq}$$

Anket soruları kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Anket ölçeği olarak mukayese amaçlı olmayan ölçek kategorisinde bulunan 5’li Likert ölçeği kullanılmıştır. Anket sorularının dizaynı şu şekildedir: A. Hanehalkına ilişkin bilgiler B. Eğitim düzeyine ilişkin bilgiler C. Gelir düzeyine ilişkin bilgiler D. Yaşam alanına ilişkin bilgiler E. Psikolojik etkilerin değerlendirilmesi F. Sosyal etkilerin değerlendirilmesi G. Ekonomik etkilerin değerlendirilmesidir. Demografik sorular toplam 11 sorudan; psikolojik, sosyal ve ekonomik etkilerin değerlendirilmesini içeren sorular ise toplam 44 sorudan oluşmaktadır. Örneklem büyüklüğü 30’dan az ise parametrik olmayan analiz yöntemleri;

örneklem büyüklüğü 30'dan fazla ise parametrik analiz yöntemleri tercih edilir. Bu çalışmada, örneklem sayısı 30'un üzerinde olmasına rağmen normallik koşulu sağlanamadığı için non-parametrik testlerden yararlanılmıştır. Anket verileri SPSS 28 istatistik yazılım programında girilerek analizler gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın ana hipotezleri aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

H₁: Pandemi dönemi lisans ve lisansüstü öğrenciler üzerinde psikolojik etkiler içerir

H₂: Pandemi dönemi lisans ve lisansüstü öğrenciler üzerinde sosyal etkiler içerir

H₃: Pandemi dönemi lisans ve lisansüstü öğrenciler üzerinde ekonomik etkiler içerir

Çalışmanın alt hipotezleri aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

H₁₁: Psikolojik etkiler eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir

H₁₂: Psikolojik etkiler gelir düzeyine göre farklılık göstermemektedir

H₁₃: Psikolojik etkiler yaşam alanına göre farklılık göstermemektedir

H₂₁: Sosyal etkiler eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir

H₂₂: Sosyal etkiler gelir düzeyine göre farklılık göstermemektedir

H₂₃: Sosyal etkiler yaşam alanına göre farklılık göstermemektedir

H₃₁: Ekonomik etkiler eğitim düzeyine göre farklılık göstermemektedir

H₃₂: Ekonomik etkiler gelir düzeyine göre farklılık göstermemektedir

H₃₃: Ekonomik etkiler yaşam alanına göre farklılık göstermemektedir

3. BULGULAR

İlk olarak, ana hipotezler bağlamında psikolojik, sosyal ve ekonomik etkilerin incelenmesinde ortalama skorlar belirlenmiş ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Cronbach's Alpha güvenilirlik analizi Likert tipi ölçeklerde kullanılması uygun bir iç tutarlılık analizidir. Cronbach's Alpha katsayısı yüksek olan ölçekteki maddelerin birbirleriyle tutarlı bir o kadar da aynı özelliği ölçen maddelerden meydana geldiği yorumu yapılır (Yıldız ve Uzunsakal, 2018).

$0 < R^2 < 0.40$ ise güvenilir değil

0.40 < R2 < 0.60 ise düşük güvenilirlik

0.60 < R2 < 0.80 ise oldukça güvenilir

0.80 < R2 < 1.00 ise yüksek güvenilirlik

Tablo 1. Güvenirlik Analizi

P	N (geçerli veriler)	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
Psikolojik Etkiler	998	0.859	20
Sosyal Etkiler	993	0.839	13
Ekonomik Etkiler	997	0.801	11

Tablo 1'de Cronbach's Alpha değerlerinin oldukça yüksek güvenilirlik (%80-%85) içerdiği görülmektedir. Dolayısıyla, pandemi koşullarının psikolojik, sosyal ve ekonomik etkilerinin belirlenmesine ilişkin anket sorularının güvenilir olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Normallik Testi

Alt Boyut	Kormogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık	İstatistik	Serbestlik Derecesi	Anlamlılık
Psikolojik Etkiler	0,078	998	<0,001	0,982	998	<0,001
Sosyal Etkiler	0,087	993	<0,001	0,950	993	<0,001
Ekonomik Etkiler	0,046	997	<0,001	0,987	997	<0,001

Tablo 2'de normallik test sonuçları görülmektedir. Normallik testinde hipotezler aşağıdaki şekilde kurulmaktadır:

H₀: Verilerin dağılımı normal dağılıma uyar

H₁: Verilerin dağılımı normal dağılıma uymaz

p<0,05 ise H₀: red

p>0,05 ise H₀: kabul

N≤29 ise Shapiro-Wilk

N>=30 ise Kolmogorov-Smirnov

testleri esas alınır. Kolmogorov-Smirnov sonuçlarına göre, alt boyutlara ilişkin veriler normal dağılmamaktadır. Bu nedenle, ilk olarak veri dönüşümü yapılmasına rağmen normal dağılım sağlanamadığı için parametrik olmayan testlere başvurulmuştur. (Alpar, 2020: 182), veriler normal dağılmadığında parametrik olmayan testlerin kullanılabileceğini belirtmektedir.

Tablo 3. Ölçeklere Ait Betimleyici İstatistikler

	N	Min	Max	Ort.	Std.S	Çarpıklık	Basıklık
Psikolojik Etkiler	998	1,00	5,00	2,56	0,71	0,471	0,517
Sosyal Etkiler	993	1,00	5,00	2,37	0,75	0,900	1,119
Ekonomik Etkiler	997	1,00	5,00	2,53	0,77	0,357	0,065

Tablo 3’de ölçeklere ait betimleyici istatistikler yer almaktadır. Psikolojik, sosyal ve ekonomik etkilerin ortalamaları sırasıyla 2,56; 2,37 ve 2,53 olarak saptanmıştır. Bu sonuca göre, 5’li Likert ölçeğini (1. Kesinlikle katılıyorum 2. Katılıyorum 3. Kararsızım 4. Katılmıyorum 5. Kesinlikle katılmıyorum) esas alan çalışmada ankete katılanlar pandeminin olumsuz etkileri konusundaki görüşlere katılmaktadır. Dolayısıyla ana hipotezler kabul edilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Betimleyici İstatistikler

	N	%
A. Hane halkına İlişkin Genel Bilgiler	1000	%100

A1. Hanedeki kişi sayısı	Yalnız ben	23	2,3
	2	56	5,6
	3	200	20,0
	4	397	39,7
	5	192	19,2
	6 ve üstü	132	13,2
		1000	%100
A2.Hanedeki çalışan sayısı	Çalışan yok	81	8,1
	1	454	45,4
	2	363	36,3
	3 ve üstü	102	10,2
		1000	%100
A3. Hanede kronik hastalığı olan kişi sayısı	Yok	623	62,3
	1	245	24,5
	2	107	10,7
	3 ve üstü	25	2,5
		1000	%100
A4. Hanede COVID-19'a yakalanan kişi sayısı	Yok	653	65,3
	1	132	13,2
	2	96	9,6
	3 ve üstü	119	11,9

		1000	%100
A5. Kendimin COVID-19'a yakalanma durumum	COVID-19'a yakalanmadım	627	62,7
	COVID-19'u hafif geçirdim	137	13,7
	COVID-19'u ağır geçirdim	56	5,6
	Belirtisiz geçirmiş olabilirim	180	18,0
B. Eğitim Düzeyine İlişkin Bilgiler		1000	%100
B1.Öğrencinin Eğitim Düzeyi	Lisans	941	94,1
	Yüksek lisans	59	5,9
		1000	%100
B2.Annenin Eğitim Düzeyi	Mezun değil	71	7,1
	İlkokul	317	31,7
	Ortaöğretim	212	21,2
	Lise	291	29,1
	Lisans	87	8,7
	Lisansüstü	22	2,2
		1000	%100
B3.Babanın Eğitim Düzeyi	Mezun değil	30	3,0
	İlkokul	270	27,0

	Ortaöğretim	211	21,1
	Lise	300	30,0
	Lisans	157	15,7
	Lisansüstü	32	3,2
C. Gelir Düzeyine İlişkin Bilgiler		1000	%100
C1.Ailenin Aylık Toplam Gelir Düzeyi	2850 TL altı	148	14,8
	2850-5000 TL	441	44,1
	5000-7500 TL	230	23,0
	7500-10000 TL	106	10,6
	10.000 -15000 TL	54	5,4
	15000 TL ve üstü	21	2,1
		1000	%100
C2. Ailenin küresel salgında devletin gelir yardımından yararlanma durumu (toplam)	Yararlanmadı	862	86,2
	1000-5000 TL	127	12,7
	5000-10000 TL	10	1,0
	10000 TL üstü	1	0,1
D. Yaşam Alanına İlişkin Bilgiler		1000	%100
D1. Küresel salgında ikamet edilen yerleşim yeri	Büyükşehir	479	47,9
	İl merkezi	173	17,3
	İlçe merkezi	253	25,3

	Kırsal kesim (köy-kasaba)	95	9,5
--	------------------------------	----	-----

Tablo 4’de katılımcıların demografik özelliklerine ait betimleyici istatistikler yer almaktadır. Bu tabloda katılımcıların demografik özelliklerinin frekans ve yüzde dağılımı görülmektedir. İlgili tabloda, hane halkına ilişkin genel bilgiler, eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve yaşam alanına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 5. Mann-Whitney U Testi

	Eğitim Düzeyi	Gözlem Sayısı	Ortalama	Mann-Whitney U Testi	Wilcoxon W	Z	Asymp. Sig.
Psikolojik Etkiler	1	939	500,24	27005,500	28775,500	-0,324	0,746
	2	59	487,72				
Sosyal Etkiler	1	934	494,02	24766,000	461411,000	-1,305	0,192
	2	59	544,24				
Ekonomik Etkiler	1	938	496,21	25058,500	465449,500	-1,219	0,223
	2	59	543,28				

Veriler normal dağılmadığından parametrik test varsayımları sağlanamadığı için ve karşılaştırılacak grup sayısı eğitim düzeyi açısından iki olduğu için non-parametrik testlerden Mann-Whitney U Testi tercih edilmiştir. Tablo 5’de Mann-Whitney U Test sonuçları yer almaktadır. Hipotezler aşağıdaki şekilde kurulmaktadır:

H_0 : Psikolojik etkiler ile eğitim düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur

H₁: Psikolojik etkiler ile eğitim düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır

H₀: Sosyal etkiler ile eğitim düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur

H₁: Sosyal etkiler ile eğitim düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır

H₀: Ekonomik etkiler ile eğitim düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur

H₁: Ekonomik etkiler ile eğitim düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır

$p < 0,05$ ise H₀: red edilir

$p > 0,05$ ise H₀ kabul edilir

Buna göre, Asymp. Sig. değeri her üç alt ölçek grubunda da 0,05'den büyüktür. Asymp. Sig. değeri psikolojik etkiler, sosyal etkiler ve ekonomik etkiler için sırasıyla 0,746; 0,192 ve 0,223 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla psikolojik etkiler, sosyal etkiler ve ekonomik etkiler ile eğitim düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ortalamalar üzerinden de açıkça görülmektedir.

Tablo 6. Kruskal Wallis Varyans Analizi

	Gelir Düzeyi	Gözlem Sayısı	Ortalama	Kruskal Wallis Testi	df	Asymp. Sig.
Psikolojik Etkiler	1	147	562,07	13,903	5	0,016
	2	441	465,99			
	3	230	512,68			
	4	105	508,27			
	5	54	520,47			
	6	21	523,12			
	1	145	551,43	9,289	5	0,098

Sosyal Etkiler	2	440	475,36			
	3	228	497,38			
	4	106	490,64			
	5	54	543,81			
	6	20	481,50			
Ekonomik Etkiler	1	147	473,04	25,058	5	0,000
	2	440	458,27			
	3	230	540,08			
	4	105	559,70			
	5	54	582,18			
	6	21	566,93			
	Yaşam Alanı	Gözlem Sayısı	Ortalama	Kruskal Wallis Testi	df	Asymp. Sig.
Psikolojik Etkiler	1	479	477,86	18,134	3	0,000
	2	172	453,81			
	3	253	554,22			
	4	93	541,23			
Sosyal Etkiler	1	475	480,04	13,522	3	0,004
	2	173	454,94			
	3	250	545,46			
	4	94	525,95			
	1	477	490,23	9,195	3	0,027

Ekonomik Etkiler	2	173	473,07			
	3	252	543,74			
	4	94	465,96			

Veriler normal dağılmadığından parametrik test varsayımları sağlanamadığı için ve karşılaştırılacak grup sayısı üç ya da daha fazla olduğundan non-parametrik testlerden Kruskal Wallis varyans analizi tercih edilmiştir. Tablo 6'da Kruskal Wallis varyans analizi sonuçları yer almaktadır. Hipotezler aşağıdaki şekilde kurulmaktadır:

H₀: Psikolojik etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur

H₁: Psikolojik etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır

H₀: Sosyal etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur

H₁: Sosyal etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır

H₀: Ekonomik etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur

H₁: Ekonomik etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır

H₀: Psikolojik etkiler ile yaşam alanı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur

H₁: Psikolojik etkiler ile yaşam alanı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır

H₀: Sosyal etkiler ile yaşam alanı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur

H₁: Sosyal etkiler ile yaşam alanı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır

H₀: Ekonomik etkiler ile yaşam alanı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur

H₁: Ekonomik etkiler ile yaşam alanı ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır

$p < 0,05$ ise H₀: red edilir

$p > 0,05$ ise H₀ kabul edilir

Elde edilen sonuçlara göre, psikolojik etkiler açısından Asymp. Sig. değeri 0,016 olarak bulunduğu için psikolojik etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Sosyal etkiler açısından Asymp. Sig. değeri 0,098 olarak bulunduğu için sosyal etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Ekonomik etkiler açısından Asymp. Sig. değeri 0,000 olarak bulunduğu için ekonomik etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Psikolojik etkiler açısından Asymp. Sig. değeri 0,000 olarak bulunduğu için psikolojik etkiler ile yaşam alanının ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Sosyal etkiler açısından Asymp. Sig. değeri 0,004 olarak bulunduğu için sosyal etkiler ile yaşam alanının ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Ekonomik etkiler açısından Asymp. Sig. değeri 0,027 olarak bulunduğu için sosyal etkiler ile yaşam alanının ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 7. Psikolojik Etkilerin Değerlendirilmesi

	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
E. PSİKOLOJİK ETKİLERİN ARAŞTIRILMASI						
E1.Küresel salgın boyunca uygulanan kısıtlama ve kapanma tedbirleri beni psikolojik açıdan olumsuz yönde etkiledi	452 (%45,2)	268 (%26,8)	114 (%11,4)	81 (%8,1)	85 (%8,5)	1000 (%100)
E2.Küresel salgın döneminde COVID-19'a yakalanma korkusu veya bu hastalığı geçirmiş olmam psikolojik açıdan beni olumsuz yönde etkiledi	335 (%33,5)	298 (%29,8)	154 (%15,4)	112 (%11,2)	101 (%10,1)	1000 (%100)
E3.Küresel salgın döneminde kirlenme korkusu, aşırı temizlik takıntısı, el sıkışmaktan	259 (%25,9)	320 (%32,0)	200 (%20,0)	127 (%12,7)	94 (%9,4)	1000 (%100)

rahatsızlık duyma, başkalarının dokunduğu nesnelere dokunmama gibi reaksiyonlara sahibim						
E4.Küresel salgın döneminde kalbin hızlı çarpması, titreme, terleme, nefes darlığı, baş dönmesi gibi semptomlardan en az birisi nüksetti	196 (%19,6)	218 (%21,8)	163 (%16,3)	190 (%19,0)	233 (%23,3)	1000 (%100)
E5.Küresel salgın döneminde odaklanmada azalma, dikkat dağınıklığı, yalnız kalma isteğinde artış, duygusallıkta artış/duygusuzluk, normal olmayan düşüncelere inanma gibi semptomlardan en az birisi nüksetti	320 (%32,0)	271 (%27,1)	157 (%15,7)	125 (%12,5)	127 (%12,7)	1000 (%100)
E6.Küresel salgın döneminde enfekte olma ve ölme konusunda kaygılarım arttı	229 (%22,9)	270 (%27,0)	190 (%19,0)	147 (%14,7)	164 (%16,4)	1000 (%100)

E7.Küresel salgın boyunca psikolog/psikiyatra danıştım ya da iyi hissetmek için ilaç takviyesi aldım	182 (%18,2)	120 (%12,0)	123 (%12,3)	196 (%19,6)	379 (%37,9)	1000 (%100)
E8.Küresel salgın benim ve ailem arasındaki etkileşimi olumsuz yönde etkiledi	237 (%23,7)	209 (%20,9)	165 (%16,5)	181 (%18,1)	208 (%20,8)	1000 (%100)
E9.Küresel salgın boyunca kendi ailemde ya da tanıdığım ailelerde aile içi şiddetin arttığına tanık oldum	187 (%18,7)	150 (%15,0)	213 (%21,3)	188 (%18,8)	262 (%26,2)	1000 (%100)
E10.Küresel salgın yaşamımda belirsizlik, yalnızlık, izolasyon, umutsuzluk düşüncelerimi artırdı	312 (%31,2)	29 6 (%29,6)	16 3 (%16,3)	11 6 (%11,6)	11 3 (%11,3)	1000 (%100)
E11.Küresel salgın ve uzaktan eğitim süreci öğrenciliğin getirdiği sorumluluklar açısından bilinç düzeyimi olumsuz yönde etkiledi	348 (%34,8)	267 (%26,7)	172 (%17,2)	116 (%11,6)	97 (%9,7)	1000 (%100)

E12.Küresel salgın döneminde uzaktan eğitim için yeterli motivasyona sahip değildim/değili m	402 (%40,2)	258 (%25,8)	145 (%14,5)	83 (%8,3)	112 (%11,2)	1000 (%100)
E13.Küresel salgının ardından yüz yüze eğitime adapte olmam için belirli bir sürenin geçeceğini öngörüyorum	318 (%31,8)	259 (%25,9)	182 (%18,2)	125 (%12,5)	116 (%11,6)	1000 (%100)
E14.Küresel salgın boyunca artan işsizlik gelecekte iş bulma ümidimi azaltmaktadır	431 (%43,1)	236 (%23,6)	131 (%13,1)	84 (%8,4)	118 (%11,8)	1000 (%100)
E15.Küresel salgın gelecek ile ilgili kaygılarımı arttırmaktadır	441 (%44,1)	249 (%24,9)	139 (%13,9)	73 (%7,3)	98 (%9,8)	1000 (%100)
E16.Küresel salgının ardından Türkiye dışında refah düzeyi yüksek ülkelere birisinde yaşama konusundaki motivasyonum arttı	432 (%43,2)	218 (%21,8)	160 (%16,0)	80 (%8,0)	109 (%10,9)	999 (%99,9)

E17.Küresel salgından psikolojik açıdan olumsuz yönde en fazla gençlerin etkilendiğini düşünüyorum	411 (%41,1)	233 (%23,3)	168 (%16,8)	93 (%9,3)	94 (%9,4)	999 (%99,9)
E18.Küresel salgının abartılmış bir gerçeklik olduğuna inanıyorum	188 (%18,8)	152 (%15,2)	234 (%23,4)	183 (18,3)	243 (%24,3)	1000 (%100)
E19.Küresel salgınların ileriki yıllarda farklı şekillerde devam edeceğine inanıyorum	322 (%32,2)	290 (%29,0)	226 (%22,6)	93 (%9,3)	68 (%6,8)	99 (%99,9)
E20.Küresel salgının ardından psikolojik açıdan toparlanmam uzun zaman (en az bir yıl) alacaktır	251 (%25,1)	218 (%21,8)	249 (%24,9)	149 (%14,9)	133 (%13,3)	1000 (%100)

Tablo 8. Sosyal Etkilerin Değerlendirilmesi

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
F. SOSYAL ETKİLERİN ARAŞTIRILMASI						
F1.Küresel salgın döneminde benim ve ailemin izole bir yaşam sürdürdüğümüzü düşünüyorum	364 (%36,4)	298 (%29,8)	156 (%15,6)	94 (%9,4)	86 (%8,6)	998 (%99,8)
F2.Küresel salgın döneminde sosyal/kültürel/sporif aktivitelerden uzak olmak beni sosyal açıdan olumsuz etkiledi	373 (%37,3)	320 (%32,0)	151 (%15,1)	80 (%8,0)	76 (%7,6)	1000 (%100)
F3.Küresel salgın boyunca hobilerime daha çok zaman ayırabildim ya da yeni hobiler edindim	250 (%25,0)	274 (%27,4)	200 (%20,0)	155 (%15,5)	120 (%12,0)	999 (%99,9)
F4.Küresel salgın döneminde	379	280	140	120	81	1000

arkadaş ortamından uzak olmak beni sosyal açıdan olumsuz etkiledi	(%37,9)	(%28,0)	(%14,1)	(%12,0)	(%8,1)	(%100)
F5.Küresel salgın döneminde akademik çevreden uzak olmak beni sosyal açıdan olumsuz etkiledi	371 (%37,1)	289 (%28,9)	145 (%14,5)	105 (%10,5)	90 (%9,0)	1000 (%100)
F6.Küresel salgın döneminde Farabi ve Erasmus gibi değişim programlarına katılmama olmak beni sosyal açıdan olumsuz etkiledi	281 (%28,1)	223 (%22,3)	215 (%21,5)	146 (%14,6)	135 (%13,5)	1000 (%100)
F7.Küresel salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde derslerde aktif katılım (yorum yapma, soru sorma vb.) sağlama konusunda çekincelerim bulunmaktadır	297 (%29,7)	283 (%28,3)	181 (%18,1)	124 (%12,4)	114 (%11,4)	999 (%99,9)
F8.Küresel salgın döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitim arasında büyük bir kalite farkı bulunmaktadır	450 (%45,0)	260 (%26,0)	145 (%14,5)	53 (%5,3)	92 (%9,2)	1000 (%100)
F9.Küresel salgın eğitim açısından	291	239	315	70	85	1000

öğrenciler arasında yakınsama sağlamıştır	(%29,1)	(%23,9)	(%31,5)	(%7,0)	(%8,5)	(%100)
F10.Küresel salgından sosyal açıdan olumsuz yönde en fazla gençlerin etkilendiğini düşünüyorum	401 (%40,1)	239 (%23,9)	178 (%17,8)	89 (%8,9)	93 (%9,3)	1000 (%100)
F11.Küresel salgın döneminde sosyalleşme açısından sosyal medyanın büyük desteği oldu	312 (%31,2)	262 (%26,2)	215 (%21,5)	79 (%7,9)	130 (%13,0)	998 (%99,4)
F12.Küresel salgın bireylerin sosyal statüleri arasındaki farkı derinleştirmiştir	340 (%34,0)	291 (%29,1)	230 (%23,0)	68 (%6,8)	69 (%6,9)	998 (%99,8)
F13.Küresel salgının ardından sosyal açıdan toparlanmam uzun zaman (en az bir yıl) alacaktır	236 (%23,6)	223 (%22,3)	245 (%24,5)	157 (%15,7)	139 (%13,9)	1000 (%100)

Tablo 9. Ekonomik Etkilerin Değerlendirilmesi

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
G. EKONOMİK ETKİLERİN ARAŞTIRILMASI						
G1.Küresel salgın döneminde ailemin gelirinde hissedilir derecede düşüş yaşandı	318 (%31,8)	230 (%23,0)	220 (%22,0)	142 (%14,2)	89 (%8,9)	999 (%99,9)
G2.Küresel salgının yarattığı enflasyonist ortam beni ve ailemi temel masraflarda (gıda, ulaşım, eğitim vb.) kısıntıya gitmek zorunda bıraktı	300 (%30,0)	271 (%27,1)	195 (%19,5)	132 (%13,2)	102 (%10,2)	1000 (%100)
G3.Küresel salgın boyunca benim ve ailemin turizm, eğlence gibi hizmetler	370 (%37,0)	309 (%30,9)	162 (%16,2)	93 (%9,3)	65 (%6,5)	999 (%99,9)

sektörüne olan talebimiz azaldı						
G4.Küresel salgın boyunca aileme destek olabilmek için çeşitli iş başvurularında bulunmak zorunda kaldım	274 (%27,4)	210 (%21,0)	158 (%15,8)	185 (%18,5)	173 (%17,3)	1000 (%100)
G5.Küresel salgın boyunca eğitim masraflarımın karşılanmasında çeşitli zorluklar yaşadım	266 (%26,6)	242 (%24,2)	191 (%19,1)	180 (%18,0)	121 (%12,1)	1000 (%100)
G6.Küresel salgın döneminde uzaktan eğitimin takip edilebilmesi için gerekli teknolojik donanımın bulunmamasıdır	264 (%26,4)	184 (%18,4)	171 (%17,1)	186 (%18,6)	194 (%19,4)	999 (%99,9)
G7.Küresel salgın boyunca uygulanan devletçi politikalar gelir ve refah açısından "hanemizde" olumlu etkiler yaratmıştır	144 (%14,4)	118 (%11,8)	236 (%23,6)	183 (%18,3)	319 (%31,9)	1000 (%100)
G8.Küresel salgının Türkiye'de gelir	471 (%47,1)	213 (%21,3)	179 (%17,9)	50 (%5,0)	87 (%8,7)	1000 (%100)

eşitsizliğini arttırdığını düşünüyorum						
G9.Küresel salgının dünyada gelir eşitsizliğini arttırdığını düşünüyorum	451 (%45,1)	238 (%23,8)	167 (%16,7)	70 (%7,0)	74 (%7,4)	1000 (%100)
G10.Küresel salgından ekonomik açıdan olumsuz yönde en fazla gençlerin etkilendiğini düşünüyorum	374 (%37,4)	223 (%22,3)	211 (%21,1)	99 (%9,9)	93 (%9,3)	1000 (%100)
G11.Küresel salgının ardından benim ve ailemin ekonomik açıdan toparlanmamız uzun zaman (en az bir yıl) alacaktır	273 (%27,3)	219 (%21,9)	262 (%26,2)	131 (%13,1)	115 (%11,5)	1000 (%100)

Tablo 7’de psikolojik etkilerin değerlendirilmesine ilişkin frekans analizi, Tablo 8’de sosyal etkilerin değerlendirilmesine ilişkin frekans analizi ve Tablo 9’da ise ekonomik etkilerin değerlendirilmesine ilişkin frekans analizi yer almaktadır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Pandeminin Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinde lisans ve lisans-üstü düzeyde eğitim gören öğrenciler arasından rasgele seçilen 1000 öğrenci üzerinde yarattığı psikolojik, sosyal ve ekonomik etkilerinin araştırıldığı çalışmada elde edilen sonuçlara göre, katılımcılar pandeminin ele alınan üç boyutta olumsuz etkiler yarattığını kabul etmektedir. Dolayısıyla çalışmanın üç temel hipotezi kabul edilmiştir. Söz konusu etkilerin eğitim düzeyi, gelir düzeyi ve yaşam alanı

açısından ne tür etkiler yarattığı incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda psikolojik etkiler, sosyal etkiler ve ekonomik etkiler ile eğitim düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gelir düzeyi açısından, psikolojik etkiler ve ekonomik etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sosyal etkiler ile gelir düzeyinin ortalamaları arasında ise anlamlı bir farklılık yoktur. Yaşam alanı açısından, psikolojik, sosyal ve ekonomik etkiler ile yaşam alanının ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların %72'si küresel salgın boyunca uygulanan kısıtlama ve kapanma tedbirlerinin kendilerini psikolojik açıdan olumsuz yönde etkilediğini, %63,3'ü COVID-19'a yakalanma korkusu veya bu hastalığı geçirmiş olmalarının psikolojik açıdan kendilerini olumsuz yönde etkilediğini, %57,9'u küresel salgın döneminde kirlenme korkusu, aşırı temizlik takıntısı, el sıkışmaktan rahatsızlık duyma, başkalarının dokunduğu nesnelere dokunmama gibi reaksiyonlara sahip olduklarını, %41,4'ü kalbin hızlı çarpması, titreme, terleme, nefes darlığı, baş dönmesi gibi semptomlardan en az birisinin nüksettiğini belirtmiştir. Katılımcıların %59,1'i odaklanmada azalma, dikkat dağınıklığı, yalnız kalma isteğinde artış, duygusalılıkta artış/duygusuzluk, normal olmayan düşüncelere inanma gibi semptomlardan en az birisinin nüksettiğini, %49,9'u enfekte olma ve ölme konusunda kaygılarının arttığını belirtmiştir. Katılımcıların %44,6'sı pandeminin kendilerini ve aileleri arasındaki etkileşimi olumsuz yönde etkilediğini, %60,8'i belirsizlik, yalnızlık, izolasyon, umutsuzluk düşüncelerimin arttığını düşünmektedir. Katılımcıların %61,5'i aldıkları eğitim açısından küresel salgın ve uzaktan eğitim sürecinin öğrenciliğin getirdiği sorumluluklar açısından bilinç düzeylerini olumsuz yönde etkilediğini düşünmektedir. Katılımcıların %66'sı uzaktan eğitim için yeterli motivasyona sahip olmadıklarını, %57,7'si pandeminin ardından yüz yüze eğitime adapte olmaları için belirli bir sürenin geçeceğini, %66,7'si salgın boyunca artan işsizliğin gelecekte iş bulma ümitlerini azalttığını, %65'i refah düzeyi yüksek farklı ülkelerden birisinde yaşama konusunda motivasyonlarının arttığını, %64,4'ü salgından psikolojik açıdan olumsuz yönde en fazla gençlerin etkilendiğini, %61,2'si salgınların ileriki yıllarda farklı şekillerde devam edeceğine inandığını, %46,9'u salgının ardından psikolojik açıdan toparlanma süresinin uzun zaman (en az bir yıl) alacağını belirtmiştir.

Sosyal etkiler açısından, katılımcıların %66,2'si bu dönemde izole bir yaşam sürdürdüklerini, %65,9'u arkadaş ortamından, %66'sı akademik çevreden ve %69,3'ü sosyal/kültürel/sportif aktivitelerden uzak olmaktan,

%50,4'ü değişim programlarına katılamamaktan sosyal açıdan olumsuz etkilendiklerini belirtmiştir. Katılımcıların %58'i uzaktan eğitim sürecinde derslerde aktif katılım (yorum yapma, soru sorma vb.) sağlama konusunda çekincelerinin olduğunu, %71'i uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitim arasında büyük bir kalite farkı bulunduğunu, %63,1'i bireylerin sosyal statüleri arasındaki farkın derinleştiğini, %64' salgından sosyal açıdan olumsuz yönde en fazla gençlerin etkilendiğini, %45,9'u sosyal açıdan toparlanmalarının uzun zaman (en az bir yıl) alacağını düşünmektedir.

Ekonomik etkiler açısından katılımcıların %54,8'i ailelerinin gelirinde hissedilir derecede düşüş yaşandığına, %57,1'i salgının yarattığı enflasyonist ortamın kendilerini ve ailelerini temel masraflarda (gıda, ulaşım, eğitim vb.) kısıntıya gitmek zorunda bıraktığına, %67,9'u salgın boyunca kendilerinin ve ailelerinin turizm, eğlence gibi hizmetler sektörüne olan taleplerinin azaldığına, %48,4' ailelerine destek olabilmek için çeşitli iş başvurularında bulunmak zorunda kaldığına, %50,8'i eğitim masraflarının karşılanmasında çeşitli zorluklar yaşadığına, %68,4' salgının Türkiye'de gelir eşiitsizliğini arttırdığına, %68,9'u dünyada gelir eşiitsizliğini arttırdığına, %59,7'si salgından ekonomik açıdan olumsuz yönde en fazla gençlerin etkilendiğini, %49,2'si ekonomik açıdan toparlanmalarının uzun zaman (en az bir yıl) alacağını belirtmiştir.

5. SINIRLILIKLAR

İlk olarak alışma, Türkiye'de bulunan tek bir üniversitedeki öğrencilerin pandemi dönemine ilişkin görüşlerini yansıtılmaktadır. Bu nedenle çalışmanın sonuçlarının genellenemeyeceği beklenebilir. İkinisi çalışmada, belirli standartlara sahip kaygı, stres, depresyon ölçütlerinden hareket edilmediği için farklı çalışmalarla karşılaştırılmayacaktır. cncs, çalışma kesitsel bir araştırmanın dezavantajlarından birisi olan neden-sonuç ilişkilerinin muğlaklığını içerebilir. Son olarak anket uygulaması, Covid-19'un etkilerinin azaldığı geç dönem içerisinde gerçekleştirilmiştir. Bu durumun daha optimist cevaplara neden olabileceği düşünülse de anket sonuçları, niversite ğrencilerinin Covid-19'un olumsuz etkilerini geleceğe taşıdıklarını göstermektedir.

KAYNAKÇA

Alpar, R. (2020), *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik güvenirlik -SPSS'de çözümlene adımları ile birlikte-*. Detay Yayıncılık, Ankara.

Aristovnik, A., Keržič, D., Ravšelj, D., Tomažević, N. and Umek, L. (2020). Impacts of the COVID-19 pandemic on life of higher education students: A global perspective. *Sustainability*, 12(20), 8438, <https://doi.org/10.3390/su12208438>

Aylie, N. S., Mekonen, M. A. and Mekuria, R. M. (2020). The psychological impacts of COVID-19 pandemic among university students in Bench-Sheko Zone, South-west Ethiopia: A community-based cross-sectional study. *Psychology Research and Behavior Management*, 13, 813-821.

Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N. and Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: Rapid review of the evidence. *The Lancet*, 395(10227), 912–920.

Browning M.H.E.M., Larson L.R., Sharaievska I., Rigolon A., McAnirlin O., Mullenbach L., Cloutier, S., Vu, T. M., Thomsen, J., Reigner, N., Covelli E., Ashley D'Antonio, M., Helbich, M., Bratman, G. N. and Alvarez H. O. (2021). Psychological impacts from COVID-19 among university students: Risk factors across seven states in the United States. *Plos One*, 16(1), <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245327>

Genç, E. ve Arslan, G. (2021). Optimism and dispositional hope to promote college students subjective well-being in the context of the Covid-19 pandemic. *Journal of Positive School Psychology*, 5(2), 87-96.

Ghazawy, E. R., Ewis, A. A., Mahfouz, E. M., Khalil, D. M., Arafa, A., Mohammed, Z., Mohammed, E. F., Hassan, E. E., Abdel Hamid, S., Ewis, A. S. and Mohammed, A. N. S. (2020). Psychological impacts of COVID-19 pandemic on the university students in Egypt. *Health Promotion International*, 36, 1116–1125.

Gritsenko, V., Skugarevsky, O., Konstantinov, V., Khamenka, N., Marinova, T., Reznik, A. and Isralowitz, R. (2021). COVID-19 fear, stress, anxiety, and substance use among Russian and Belarusian university students. *International Journal of Mental*

Jones, H. E., Manze, M., Ngo, V., Lamberson, P. and Freudenberg, N. (2021). The Impact of the COVID-19 pandemic on college students' health and financial stability in New York City: Findings from a population-based sample of City University of New York (CUNY) students. *Journal of Urban Health*, 98, 187-196.

Juršanaitė, J. and Misiukaitė, B. (2020). The impact of COVID-19 on university students. *Youth in a Changing Society*. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/348634213_Impact_of_COVID-19_on_university_students#fullTextFileContent

Kecejevic A., Basch C. H, Sullivan, M. and Davi, N. K. (2020) The impact of the COVID-19 epidemic on mental health of undergraduate students in New Jersey, coss-sectional study. *Plos One*, 15(9).

Kokkinos, C. M., Tsouloupas, C. N. and Voulgaridou, I. (2022). The effects of perceived psychological, educational, and financial impact of COVID-19 pandemic on Greek university students' satisfaction with life through mental health, *Journal of Affective Disorders*, 300, 289-295.

Lai, AY-k., Lee, L., Wang M-p., Feng Y., Lai TT-k., Ho L-m., Lam, V. S. f., Ip, M. S. m. and Lam, T. h. (2020). Mental health impacts of the COVID-19 pandemic on international university students, related stressors, and coping strategies. *Frontiers in Psychiatry*, <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.584240>

Planas, N. R. (2022). Hitting where it hurts most: COVID-19 nd low-income urban college students. *Economics of Education Review*. 87, <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2022.102233>

Vigo, D., Jones, L., Munthali, R., Pei, J., Westenberg, J., Munro, L., Judkowicz, C., Wang, A. Y., Van den Adel, B., Dulai, J., Krausz, M., Auerbach, R. P., Bruffaerts, R., Yatham, L., Gadermann, A., Rush, B., Xie, H., Pendakur, K. and Richardson, C. (2021). Investigating the effect of COVID-19 dissemination on symptoms of anxiety and depression among university students. *BJPsych Open*, 7, 1-10.

Yıldız, D. ve Uzunsakal, E. (2018). Alan Araştırmalarında Güvenilirlik Testlerinin Karşılaştırılması ve Tarımsal Veriler Üzerine Bir Uygulama. *Uygulamalı Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 14-28.